

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Оцінка рекреаційно-ландшафтоформуєчого дендроресурсу парків урботериторій степової зони» зі спеціальності 101 Екологія 28 листопада 2023 року.

Шамрай Марина Василівна 1953 року народження. У 1976 році закінчила Дніпропетровський національний університету імені Олеся Гончара, здобула повну вищу освіту за спеціальністю «Біологія» та отримала кваліфікацію: «Біолог, викладач біології та хімії».

Із 1978 року по 1981 року працювала на станції юннатів, а з 1981 року по теперішній час працює у Дніпровському транспортно – економічному фаховому коледжі. Марина Василівна викладач вищої категорії, викладач – методист, викладає дисципліни природничого циклу.

У 2018 році вступила до аспірантури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія виконала успішно і у повному обсязі, строк завершення 30 вересня 2022 року.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Пахомов Олександр Євгенійович, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри зоології та екології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Здобувач має 15 наукових праць, із них 6 – що входять до переліку «Б» фахових, 9 – матеріали наукових вітчизняних та міжнародних конференцій:

1. Shamray, M., & Didur, O. (2022). Bioecological assessment of the state of the adventitious fraction of the dendroflora of recreational and park landscapes (Dnipro). *Environmental Problems*, 7(4), 224–232. <https://doi.org/10.23939/ep2022.04.224>.

2. Shamray, M. V., & Pakhomov, O. Y. (2022). Self-renewal of tree plants in the conditions of the ecotope of the forest park of the Friendship of the city of Dnipro. *Ecology and Noospherology*, 33(1), 42–48. <https://doi.org/10.15421/032207>

3. Shamray, M. V., & Didur, O. O. (2022). Ecological evaluation of the adventitious fraction of dendroflora and analysis of the biodiversity of the flora of the Tunelna Balka Tract (Dnipro, Ukraine). *Agrology*, 5(2), 55–61. <https://doi.org/10.32819/021108>

4. Шамрай, М. В., Дідур, О. О. (2022). Біотична гомогенізація дендрофлори в умовах мегаполісу (м. Дніпро, Україна). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Екологія»*, 27, 80–93. <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2022-27-07>

5. Shamray, M. V., Pakhomov, O. Y., & Kabar, A. M. (2021). Self-restoration of woody plants in the conditions of the Botanical Garden of Dnipro National University. *Ecology and Noospherology*, 32(1), 47–50. <https://doi.org/10.15421/032108>.

6. Зверковський, В.М., Шамрай, М.В. (2018). Важкі метали як показники динаміки кругообігу речовин на рекультиваційних землях Західного Донбасу. *Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель*, 47, 69–74.

7. Шамрай, М. В. (2023). Протеолітична та целюлозолітична активність ґрунту парків м. Дніпро. FORMATION OF INNOVATIVE POTENTIAL OF WORLD SCIENCE. V international scientific and theoretical conference, Tel Aviv, 28 July, 2023, 89-91. <https://doi.org/10.36074/scientia-28.07.2023>.

8. Шамрай, М. В. (2022). Вплив самовідновлення адвентивних деревних рослин на рівень біорізноманіття в екотопах парку Козацької слави «Кирилівка» м. Дніпро. Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень. Матеріали IV міжнародної наукової конференції, Тернопіль, 4 листопада 2022, 132–134.

9. Шамрай, М. В., Пахомов, О. Є. (2022). Аналіз дендрофлори рекреаційних зон урочища Тунельна балка, м. Дніпро. INTERDISCIPLINARY RESEARCH: SCIENTIFIC HORIZONS AND PERSPECTIVES. IV international scientific and theoretical conference, Vilnius, 11 november, 2022, 114–115.

10. Шамрай, М. В. (2021). Дослідження можливості природного самовідновлення деревних рослин в умовах культурфітоценозів м. Дніпро, Україна. TASKS AND PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE. Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference, Berlin, Germany, May 10–12, 2021, 28–29.

11. Шамрай, М., Пахомов, О. (2021). Природне самовідновлення деревних рослин в умовах парку ім. Богдана Хмельницького, м. Дніпра. Збірник наукових праць ЛОГОΣ. <https://doi.org/10.36074/logos-01.10.2021.v1.20>.

12. Шамрай, М. В., Кабар, А. М. (2020). Природне самовідновлення деревних рослин в умовах Ботанічного саду ДНУ імені Олеса Гончара. «Молодь: Наука та інновації» Матеріали VIII Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. Секція 10 – «Екологічні проблеми регіонів». Дніпро, 25 листопада – 27 листопада 2020 року, 191–192.

13. Шамрай, М. В. (2019). Міграція важких металів у кругообігу речовин на рекультивованих землях. «Молодь: Наука та інновації» Матеріали VII Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. Том 10 – «Екологічні проблеми регіону». Дніпро, 27 листопада – 03 грудня 2019, 168–169.

14. Зверковський, В.М., Шамрай, М.В. (2019). Еколого-біологічні особливості зеленого будівництва у промислових зонах міст. Рослини та урбанізація. Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро, 5 березня 2019, 22–24.

15. Шамрай М.В. (2018). Можливості біоіндикації як методу сучасного контролю поведінки важких металів у ґрунтах і рослинах. «Молодь: Наука та

інновації» Матеріали VII Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. Дніпро 15–19 листопада 2018, 124–125.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці.

Кунах О. М. доктор біологічних наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, професор кафедри зоології та екології). Зауважень немає.

Грицан Ю.І., доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища (Дніпровський державний технічний університет). Питання, які виносяться на дискусію:

1. «Некомфортний клімат» - як це, за якою класифікацією?
2. Стор. 26 «антропогенно освоєні», краще «антропічно», оскільки мова йде про чинник й далі в інших місцях по тексту роботи.
3. Висновок 5, не слід вказувати кількість Асер, це звужує його значення. Проте наведені зауваження не зменшують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи.

Бессонова В. П., доктор біологічних наук, професор, професор кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну (Дніпровський державний аграрно-економічний університет). Зауваження і побажання до дисертаційної роботи:

1. Дисертантка наводить цифри коефіцієнту кореляції між кількістю підросту аборигенних та інтродукованих видів рослин для всіх пробних ділянок (стор. 82, 84, 89, 92, 94, 95, 100, 102, 104, 110, 112, 123, 126, 129, 133, 136, 141, 142, 144, 153), який дуже сильно варіює від 0,06 (стор. 104) до 0,97 (стор. 110), залежно від ділянки, але у відповідних розділах доцільно було б обговорити отримані при цьому результати.

2. На нашу думку, бажано було б розглянути в тексті розділів чому «при сильному рівні рекреації кількість інтродуцентів, що відновилися, більша», стор. 21, 155.

3. Сумнівним є твердження, що виявлення «мінливості лінійних розмірів листя та їх листових пластинок *Ailanthus altissima* дозволить виявити його адаптивне відношення до різних екологічних умов зростання», стор. 153.

4. «Світлові та тіньові листя айланта зібрано з висоти від 2 м до 3 м у середньому ярусі крон підросту та на їх периферійних частинах, на однорічних пагонах у середній їх частині» (стор. 153), проте не вказується скільки листків було використано для підрахунків взагалі та з кожної позиції крони. Ні в таблиці 5.22, ні на рис. 5.11 не наведені дані зі залежності між місцезростанням листків у кроні дерева та їх розмірами, надаються тільки усереднені цифри.

5. Враховуючи назву роботи і те, що самовідновлення деревних рослин зв'язується з рівнем рекреації, бажано було б в розділах дисертації більше уваги приділити аналізу рекреаційного навантаження на дослідних ділянках.

6. Дисертація загалом добре відредагована, але трапляються стилістичні огріхи та друкарські помилки (стор. 21, 27, 59, 63, 74, 86, 147, 153, 154).

Проте, наведені вище зауваження не знижують цінності актуальності представленої дисертації.

Лихолат Ю.В., доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізіології та інтродукції рослин (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара). У ході ознайомлення з роботою виникли такі питання:

1. Враховуючи, що проведені дослідження щодо оцінювання рекреаційноландшафтоформуючого дендроресурсу парків степової зони виконані на прикладі м. Дніпро і м. Приморськ в роботі варто було б приділити увагу стану довкілля, що важливо для порівняння урботериторій степової зони України.

2. Дані представлені в табл. 6.1 (с. 158) для кращого порівняння варто було представити у вигляді рисунку.

3. Частину даних, зокрема, наданих на рис. 6.3 (с. 162) варто було представити у вигляді таблиці.

4. У висновках бажано було б більшою мірою деталізувати зміст п. 2.

5. Робота виконана при широкому застосуванні методів математичної статистики, зокрема дисперсійного аналізу. Однак у додатках варто було представити у більш деталізованій формі результати цих розрахунків.

6. Як побажання для здобувача маємо відзначити: в роботі представлено низку напрацювань, важливих з практичної точки зору, тому в подальшому варто приділити більше уваги впровадженню результатів своїх досліджень, зокрема тих, що стосуються насінневого розмноження як аборигенних, так і інтродукованих видів деревних рослин.

Проте, наведені вище зауваження не знижують цінності представленої дисертації.

Іванько І.А., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, директор НДІ біології (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара). Зауваження та питання, які виникли під час ознайомлення з роботою:

1. На нашу думку недоцільним було деталізувати загально відомі системи екоморф О.Л. Бельгарда, біоморф В.Н. Голубєва (розділ 3, стор. 72–74), що перевантажує інформативну частину розділу «Матеріали та методи досліджень»;

2. У розділі 4 (стор. 107) наведене не зовсім зрозуміле твердження «Максимальна кількість видів – аборигенів представлена *Acer platanoides* (род. Sapindaceae) на пробних площах з мінімальним і помірним рекреаційним рівнем». Як максимальна кількість видів може бути предствалена одним видом?

3. Недостатньо зрозуміло для чого у дисертаційній роботі наводиться коефіцієнт кореляції між кількістю інтродукованих і автохтонних деревних видів, що відновилися, та про що він свідчить;

4. Є окремі орфографічні помилки у тексті, наприклад «екобіоморфологічні» (стор. 19);

5. Присутні окремі технічні невідповідності написання відсотків біля чисел (наприклад, стор. 46 – 49,5 %, 50,5 %; стор. 47 - 28,5 %)

Проте, зазначені недоліки не мають критичного значення і не зменшують високого наукового рівня дослідження у цілому.

Результати відкритого (онлайн) голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0,

На підставі результатів відкритого (онлайн) голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Шамрай Марині Василівні ступінь доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки зі спеціальності 101 Екологія.

Голова разової
спеціалізованої вченої
ради

Ольга КУНАХ